

Ульф Старк • Ева Еріксон

Різдво у лісі

видавництво
СТАРОГО ЛЕВА

Герой цієї книжки — гном Буркотун, розсердившись через втрачену шапку і рукавиці, не хотів святкувати Різдво. Та попри буркотливий характер і невдоволення усім довкола, напередодні свята Буркотун робить багато дрібних і великих добрих справ. Він рятує джмеля, який може загинути від холоду. А ще — дає прихисток кроленятам, що в завірюху відбилися від дому, шукаючи гнома, без якого Різдво не настане.

Чи вдасться вухастикам зустріти свято в родинному за-тишку — читайте у різдвяній казці відомого шведського письменника Ульфа Старка, яку дивовижно проілюструвала Ева Еріксон.

Різдво у лісі

Ульф Старк і Ева Еріксон

Різдво у лісі

Зі шведської переклала

Галина Кирпа

Львів

Видавництво Старого Лева

2019

Буркотун крадькома прошмигує котячим віконцем у будинок.

Адже він не більший за кота. І за справдешніх хатніх гномів. А вони всі маленькі, меткі й недобрі. До того ж увесь час ходять у сірому вбранні, тільки шапочка в них червона, тож вони завжди непомітні для людського ока.

Щодня Буркотун обходить будинок, хоч у ньому давно ніхто не живе. Останні п'ятдесят років точно. Він оглядає там геть усе. Пробує полежати на ліжку, попіднімати-поопускати штори і погойдатися на іграшковому коні в кімнаті, що належала дівчинці. Це подобається йому найдужче.

Насамкінець Буркотун заводить настінний годинник. Це найважче. Бо він туди не дістає. Але хатні гноми завжди мають знати, котра година. Для цього Буркотун змайстрував драбину. Коли він вилазить на найвищий щабель із ключиком у руці, щось починає гудіти. Ось так:

— Джжж, джжж! Я не можу звідси вибратися. Я тут загину.

То гуде джміль, що застряв у павутинні на вікні. Що більше він смикається, то міцніше заплутується.

— І як ти там опинився? — пирхає Буркотун. — Тепер сиди й чекай, поки я налаштую годинник!

Він бурчить. Адже хатні гноми дратуються з будь-якого приводу.

Однак невдовзі він злазить драбиною вниз і визволяє джмеля.

— Лишенько, тепер мені доведеться ще й про тебе дбати, щоб ти тут до Різдва не замерз, — невдоволено каже Буркотун.

Тоді він зиркає на годинник.

— Ну ось, через тебе я запізнився!

— Куди запізнився?

— Запалювати свічки. Та перестань уже гудіти!

Буркотун хапає в руки джмеля і біжить запалювати першу свічку Адвенту. Адже справжні гноми завжди запалюють першу свічку першого грудня, хоч би в який день тижня то випало.

— Як святково! А як тепло і затишно! — позіхає джміль, сидячи на колінах у Буркотуна і не зводячи погляду з вогника. — Що ми робитимемо завтра?

— Нічого, — відповідає Буркотун. — Ти собі спокійно спати-меш.

— Гарзд, — відповідає джміль і засинає.

Наступного ранку Буркотун прокидається вдосвіта. Як і завше.

Він виправ свої рукавички, тож тепер йому треба вийти надвір і повісити їх сушитися.

Надворі ще темно. У шибку зазирає місяць. Буркотун взувається в чоботи з гострими носами і запалює свій ліхтар.

Потім зупиняється біля коробочки, у яку вчора поклав джмеля. Він настелив там йому з моху матрац і замість простирадлечка вкрив листком. Тепер піднімає листок і будить джмеля. Тицяє в нього пальцем доти, доки той прокидається.

— Хоч я й казав, що ти спатимеш, — бурчить він, — але, мабуть, таки візьму тебе з собою.

— Джжж, — позіхає джміль.

Буркотун садовить джмеля у ліхтар, що править йому за невеличку скляну хатку. Та ще й доволі теплу.

Потім вішає рукавиці сушитися на мотузку. А тоді киває головою в бік стайні.

— Тут раніше стояла Стелла, — мовить він. — Яюсь вона заходилася обмахувати себе хвостом так, що збила мене з ніг. І тоді мені довелося проганяти від неї гедзів. Ото мав я клопіт!

Потім він проминає хлів, де вже немає жодної свині.

— А тут жив Кабанчик. Він весь час хрюкав і просив чухати потилицю. Добре, що десь подівся.

Потім Буркотун показує джмелеві курник.

— А про курей і мови немає! Які вони галасливі! Щодня безперестанку бігали і ховали яйця, аби тільки мене позлити!

Він зупиняється, дивиться на порожні будівлі і втирає носа. Потім каже:

— Що ж, ходімо додому. Я просто хотів переконатись, чи ніхто не повернувся.

Вони йдуть до собачої будки. Адже Буркотун мешкає тепер там. За розміром це житло якраз годиться для хатнього гнома. Він усе там гарно облаштував: є стіл, стільці, двері та вікно. І плита з іграшкового будиночка, що належав дівчинці.

Буркотун виймає джмеля, гасить ліхтар і запалює адвентську свічку.

— Мені вже можна спати? — гуде джміль.

— Ні. Зараз я читатиму, — пирхає Буркотун. — А ти собі слухай і мотай на вус.

Буркотун дістає свою улюблену книжку. Єдину, що в нього є. Називається вона «Хвала самоті». Потім він починає читати:

— Чи є що краще за хвилину тиші... — та й замовкає, прислухаючись до ледь чутного гудіння.

Джміль спить, аж хропе. Йому сниться літо.

— От халепа, — бурчить Буркотун. — У своїй хаті ніколи нема спокою!

Але й наступного дня не стає спокійніше.

Здіймається вітер. Він виє, як велетенський орган. І свистить у шпаринах будки. А ще так трусить дерева, що по її даху тарабаняють шишки та жолуді.

— Ні на мить немає спокою! — скаржиться Буркотун сплячому джмелеві.

Він його торсає, але той не прокидається. Аж тут Буркотун згадує про свої сірі рукавички, що сушаться надворі.

«А що як їх звіє вітром?» — думає він.

Тільки-но Буркотун підбігає до мотузки, де вони сохнуть, як вітер зриває рукавички і несе їх далі — ген-ген понад хлівом та дровітнею.

Рукавички невесело махають Буркотунові.

— Поверніться! — кричить він.

Але вони не повертаються. Тоді Буркотун стає обличчям проти вітру й погрожує йому кулаком.

— Хто так робить?! — репетує він. — І тобі не соромно!

А вітер зриває у нього з голови шапку ще й несе її геть — у той самий бік, що й рукавички.

Буркотун біжить за ними навздогін аж до хвіртки.
— Плювати мені на шапку! — кричить він. — Я більше не
буду гномом!

І він гамселиць носакон по хвіртці.

Ще й так гамселиць, що табличка, яку почепили на ній лю-
ди перед своїм виїздом звідси, відривається і теж летить за
вітром.

На табличці було написано: «ПРОДАЮ ДІМ. СКОРО ПРИЙДУ. ГОСПОДАР». Але якась білочка відгризла куток, тож тепер там лишилося тільки: «СКОРО ПРИЙДУ. Г...»

«Краще піду додому, — думає Буркотун. — Зайду всередину, замкну двері й нікому не відчинятиму. А якщо джміль щось запитає, нічого не відповідатиму. Я не святкуватиму Різдва. Битиму байдики. Нічим не перейматимуся. Тільки сидітиму на своєму ліжку і насолоджуватимуся тишею».

Буркотун кладе біля джмелевої голови грудочку цукру.

Далеченько звідси під одним величезним дубом є кроляча нора. Там вирує життя.

Мама-кролиця варить капустяний сік. Тітка Інка витирає зимові яблука, загортає їх у кленове листя і складає в кутку нори. Дядько Кіна робить зарядку. Тато-кролик чистить свій чорний капелюх. А дідусь-кролик думає. Він любить думати. Скажімо, тепер він думає, чому все, що звалюється згори, падає вниз.

А що роблять діти? О, вони галасують і кричать.

Кроленята бавляться в гру «Не торкайся підлоги». А ще перестрибують меблі, зроблені з коріння і стовбурів дерев.

І тут мама-кролиця, що мріє бодай трохи відпочити від галасу, каже:

— Може б ви пішли надвір погратися. Скоро ж зима.

— Що таке зима? — питає Ніна.

Ніхто з кроленят не знає, що таке зима. Бо вони ще ніколи не бачили зими.

— Це коли морозець щипає за носа і все навколо біле, як головка цвітної капусти, — каже дідусь. — І називається те біле — сніг.

— Тоді я піду надвір і чекатиму снігу, — каже Ніна.
— Іди, — каже дядько Кіна.
— Я з тобою, — каже Кайн.
— Тільки глядіть, щоб вас не звіяло вітром, — застерігає
мама. — Бо сьогодні страшенно вітряно.

Ніна та Кайн виходять надвір. А решта кроленят залиша-
ються в норі і далі тренуються стрибати.

Надворі так дме, аж вуха тріпочуть. Ніна і Кайн ловлять листя, яке жене вітер.

— Хто зловить отой найбільший листок, той виграє! — вигукує Ніна.

Вона біжить за найбільшим листком. Обое підстрибують високо-високо, щоб зловити. Але вітер щоразу його відносить. Так мало-помалу вони відходять від своєї нори. По хвилі Кайн кричить:

— Глянь туди!

Він знайшов поміж моху гномову шапку.

— Мабуть, це якась шапка, — каже Ніна.

Кайн пробує надіти її на голову. Але заважають вуха.

— Візьмемо з собою. У неї можна буде щось класти.

— А що?

— Скажімо, он те, — відповідає Ніна.

Вона також щось знайшла: Буркотунові рукавички, звіяні вітром, зачепилися за кущ ялівцю. Вони висять і мовби манять її до себе. Ніна їх знімає. Але не кладе в шапку.

Вона надягає їх на вуха.

— Дивися! Вуховиці, — сміється вона. — Чудові теплі вуховиці! Гайда додому, покажемо їх дідусеві.

— Ага, щоб йому знов було про що думати, — каже Кайн.

Дорогою додому вони знаходять ще дещо: якусь прямокутну річ із чудернацькими написами. Власне, та річ уже не прямокутна, бо в неї відгризено один куток.

— Цікаво, що це таке? — питає Ніна.

— Може, зима? — вгадує Кайн. — Як-не-як, а вона ж біла.

— Так, — погоджується Ніна. — Але вона радше не біла, а сіра. І не щипає за носа.

— Атож, однак візьмемо її з собою.

І вони бігом несуть додому все, що знайшли.

Дідусь крутить гномову шапку і так і сяк. Підіймає її вгору й випускає додолу. Вона лягає на землю маленькою червоною купкою.

— Вона падає вниз, — каже він.

— Так, але що це? — питає Ніна.

Дідусь махає шапкою туди-сюди. Потім загадує їм усім на неї дмухати. Вона ледь-ледь тріпоче.

— Це вимпел, — врешті-решт упевнено каже дідусь. — Червоний вимпел, який прикріплюють до палиці.

— А це що? — питає Кайн, показуючи рукавички.

— Напевно, це торбинки для гороху, — відповідає мама.

— А може, ними витирають пил із капелюха, — у задумі каже тато.

— Ні, це спальні мішки, — заперечує дідусь.

— А що таке спальні мішки? — допитується в дідуся Ніна.

— У них кладуть спати на ніч немовлят, — пояснює дідусь.

— Таких, як мишенята? — допитується Ніна.

— Еге ж, саме таких, — задоволено відповідає дідусь.

— Здається, ти знаєш усе на світі, — озивається тітка Інка.

— Атож, — каже дідусь.

А от таблички він не розуміє.

— Може, це двері, — замислюється він. — І на них написано ім'я господаря. Та краще запитаємо в сови, бо вона вміє читати.

Вони домовляються наступного дня піти до сови.

Сова мешкає в дуплі якогось дерева. Удень вона там спить. Мовляв, тому що вночі весь час читає. Принаймні тоді, як світить місяць.

Кролі несуть табличку до сови. Дорогою до них приєднуються білочка та кілька лісових мишей. А ще дві ворони.

— Агов! Сово, агов! — гукає Ніна.

Спершу вона гукає тихенько. А потім удвох із Кайном вони вже кричать.

А тоді усі гуртом репетують на повен голос:

— СОВО!

Сова визирає з дупла, струшується і розплющує очі: спершу одне око, потім — друге.

— Що сталося? — сердито гримає вона.

— Чого ти не відповідала?

— Я спала, — каже Сова. — А я не розмовляю, коли сплю.

— Ти не голодна? — занепокоєно питає лісова миша.

— Ні, але я стомлена. Чого це ви будите мене посеред білого дня?

— Ми просто мусимо дізнатися, що це таке. І щоб ти прочитала, що тут написано. Якщо ти, звісно, вмієш читати, — каже дідусь.

Вони поклали табличку з написом на землю. Сова всідається на гілку і довго на неї дивиться.

— Може, це щось дуже важливе, — каже мама-кролиця. — Щось таке, як...

— Ні, неважливе, — тут же обриває її сова. — Це звичайнісінька річ, де нашкрябані якісь літери. Ф, П і всякі дурниці. Гарного дня!

Вона злітає вгору й зникає в дуплі.

За мить сова знову висуває голову з дупла:

— І не смійте мене більше будити! — гримає вона і захряскує двері.

— Ось воно що, — зітхає дідусь. — Виходить, це звичайнісінька річ.

— А я сподівалася, що це було щось важливе, — каже мама. — Що воно щось означає. Якусь пригоду абощо.

— Так, це було б здорово, — погоджується дядько Кіна.

— Та не слухайте ви ту сову, — каркає одна з ворон.

— Вона ж не вміє читати. Навіть не знає літер, — підхоплює друга ворона.

— То що тут написано? — питає Ніна.

— Ага, що тут написано? — питають білочка, лісові миші та всі решта.

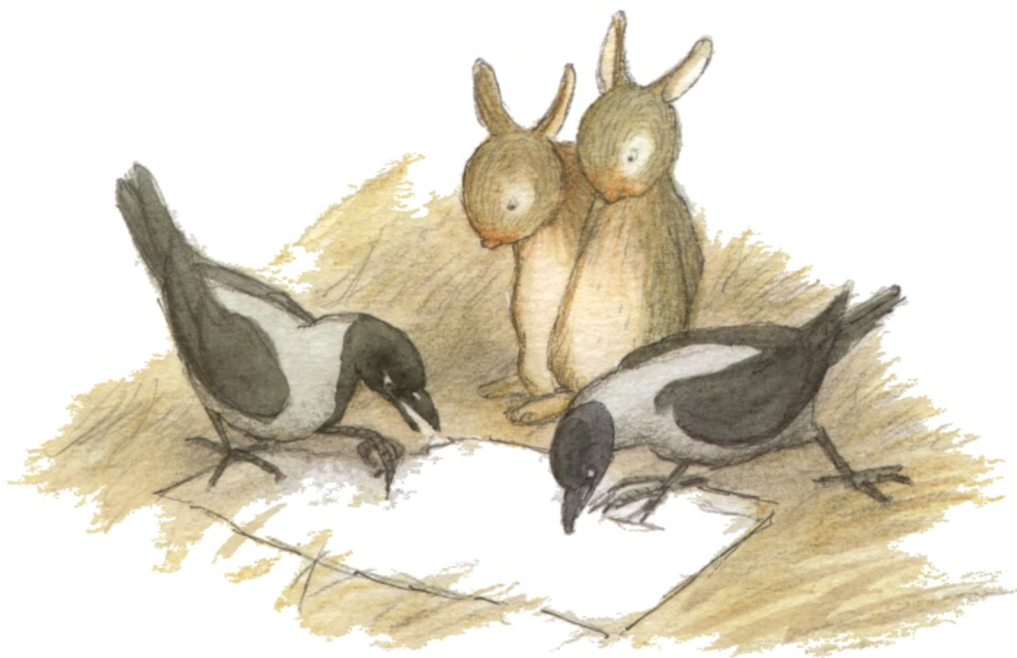
Ворони схиляють голови над табличкою і проходжуються по літерах. Бурмочуть то П, то Р.

— А що виходить разом? — питає Кайн.

— ПРОДАЮ... — сміється одна ворона.

— ПРИЙДУ... Г... — сміється друга.

— А що таке Г? — питає Ніна.

— Г — це гном. Він приходить на Різдво, — каже перша ворона.

— А що таке Різдво? — питає мама.

— Та хтозна. Але, певно, щось надзвичайне, — каже друга ворона.

— І щось таємниче, — додає перша.

Потім вони здіймаються в повітря і сміються.

Ще б пак — воронам майже завжди смішно.

Наступного дня до кролів навідується білочка.

— Я вже знаю! — ледве зводячи дух, вигукує вона ще зна-
двору.

— Спершу треба стукати, — каже дідусь. — І вітатися.
Сядь на стілець і відхекайся. Тоді розкажеш, що ти знаєш.

Білочка каже «Добрий день!» і сідає на стілець, сплетений
з коріння.

Дядько Кіна подає їй склянку соку з соснової хвої.

— Ну, то що ти знаєш? — питає дідусь.

— Що таке Різдво, — гордо відповідає білочка.

— І звідки ти про це дізналася? — питає дідусь.

Йому прикро, що така молоденька білочка знає те, чого не
знає він.

— Від бабусиноного дядька. Він дуже старий.

— Ну й що він сказав?

— Він сказав, що на Різдво дерево прикрашають красиви-
ми іграшками, їдять смачні страви і танцюють. А ще співа-
ють. І дарують одне одному подарунки.

— Справді?

— Так. Він чув це від людей, які приходили в ліс і спіяли красиву гіллясту ялинку, по якій було так гарно лазити.

— А твій родич казав, коли буває те Різдво?

— Тоді, як приходить гном, — відповідає білочка.

— О, то нам треба приготуватися, — каже дідусь.

— А чому ти думаєш, що він прийде сюди? — дивується мама.

— Хіба він не написав, що прийде? — питає дідусь. — І хіба гноми живуть не в лісі?

Невдовзі всі лісові тварини вже знали, що до них прийде гном.

І польові миші. І борсук. Навіть черв'яки в землі про це говорять, щоправда, уві сні. І пташки у верхів'ї дерев.

— Невдовзі він прийде, невдовзі він прийде, — цвірінькають вони.

Проте одного вони не знають: хто такий гном.

— Певно, він страшенно бідний, — роздумує вголос дядько Кіна. — Це видно з його імені. Лише бідолах називають гномами.

— Атож, — жваво відгукується мама. — Бідолашечка. Нам треба наготувати для нього багато подарунків.

— І можна подарувати пісню! — вигукує дідусь.

— Яку ще пісню? — питає Ніна.

— Ну, звісно, гномську. Радісну пісню, щоб він розвеселився і забув про свою скруту.

— А хто її придумає?

— Я, — відповідає дідусь. — Я зараз же піду придумувати.

— А ще треба почастувати його всілякими ласощами, — озивається тітка Інка.

- І добрими стравами! — каркають ворони.
- І без кінця-краю обійматися, — туркоче голуб.
- Без кінця-краю обійматися? — перепитує тато.
- Так, принаймні я таке чув, — каже голуб, що вряди-годи літає до міста. — На Різдво у місті заведено без кінця-краю обійматися. Усі це кажуть.
- Щось не віриться, — каже дядько Кіна.
- Ну, я ж не знаю, — каже голуб. — Я просто таке чув.

І він летить геть, залопотівши крилами, збентежений, що, може, ляпнув якусь дурницю.

Але польові миші без кінця-краю обіймаються і хихикають:

— Можна вас іще раз обійняти, пане гноме?

У кутку сидить дідусь і творить.

— Сніг, — пише він.

Потім стирає написане й каже: «Гм».

Усюди в лісі готуються до приходу гнома.

Дядько Кіна миє вуха, бо кролики люблять, щоб вони в них були чистюсінькі.

Тітка Інка зі жменьки моху та горобинової гілочки зробила святкову шапочку.

Кроленята вчаться без кінця-краю обійматися.

Мама-кролиця витирає ганчіркою меблі.

А тато-кролик сидить, насунувши на голову свій чорний капелюх, і роздумує про те, як привітатися з гномом.

Він гукає мамі-кролиці:

— Ану послухай! «Нарешті ви до нас прийшли, наш любий гноме». Так можна сказати? Чи краще так: «О, як ми раді вас бачити, пане гноме»?

— Мабуть, добре й так, і так, — відповідає мама-кролиця. — А не можна просто «Добрий день»?

— Та ні, — каже тато. — То надто буденно. Треба якось урочистіше. А що як він прийде ввечері? Тоді аж ніяк не пасуватиме «Добрий день».

Тато-кролик стає перед дзеркалом, знімає з голови капелюх, кланяється й чемно каже:

— Ласкаво просимо, любий гноме.

Потім обертається до своєї дружини й питає:

— Ну як?

— Урочисто. Тобі не треба більше про це думати.

— Гарзд, — мовить тато-кролик. — То я вийду надвір і поставлю вимпел перед входом. Щоб було видно, наскільки ласкаво ми просимо.

І тато йде ставити вимпел.

Мама-кролиця далі витирає меблі й мимрить:

— Ох, як усе незвично...

Ох, як усе незвично.

Мама-кролиця непокоїться, що приготувати.

Чим, власне, частувати гнома? Що ті гноми їдять?

Вона сидить на кухні з білочкою, пані Зайчихою та пані Їжачихою, яку вони збудили від зимової сплячки, п'є чай і міркує про страви.

— Добре було б подати равликів, — позіхає Їжачиха.

Білочка пропонує:

— Щось із горіхів. Або, може, із шишок.

— Можна всього потроху, — каже мама. — Підходиш — і береш, що хочеш.

— Ага, або підстрибуєш, — каже Ніна.

І вона підстрибує.

Ніна вчиться танцювати танець з підстрибами. І тут вона підстрибує так, що чашка з чаєм пані Зайчихи летить додолу.

— Перестань! Нам потрібні на свято всі чашки й блюдця, — гримає на неї мама. — Якщо тобі не сидиться на місці, то йди надвір. Ти не даєш мені зосередитися!

І Ніна виходить.

Їй жаль чашки. Але ще більше жаль самої себе. Сумно й образливо, що мама розсердилася.

Але коли Ніна виходить з нори надвір, їй на носа щось сідає. Щось таке холодне, від чого вона чхає і сміється. Довкола в повітрі літає безліч білих сніжинок — вони падають на землю, гілля і на неї.

Ніна трусить гілляку.

Потім підставляє лапи, набирає повно снігу й підкидає над головою.

Вона нетямиться від радості.

— Сніг! — кричить Ніна. — Напевно, це сніг!

Вона кружляє в танці, що зветься «Падає-падає-падає сніг», поки аж спотикається.

Тоді просуває голову в нору й кричить:

— Уже зима і слизько. Виходьте надвір ковзатися!

Тим часом на подвір'ї, в собачій будці, далеченько звідси лежить у своєму ліжку Буркотун, дивиться у вікно й слухає, як хропе джміль.

Учора цілий день ішов сніг. Але тепер небо всипане зірками. Одна з них сяє ясніше за решту.

— Бісова зірка! — бурчить Буркотун. — Світить так, що не дає спати!

Згодом він засинає.

Йому сниться, ніби та зірка падає з неба. Ніби вона летить поволі-поволі, але видно, що в бік подвір'я і собачої будки.

Вона кружляє над флагштоком, пропливає повз яблуневе біле гілля і наближається до вікна.

Але то вже більше не зірка.

То якась жінка в білій сукні. У неї за плечима крила, а у волоссі — корона зі свічок, які горять так, що засліплює очі.

На якусь мить вона зникає.

Потім заходить у двері з якоюсь тацею в руках.

— Не бійся, — каже вона.

— Я не боюся, я злюся, — відповідає Буркотун. — Хіба ти не бачиш, що я сплю?

— У мене для тебе кава, булочки і перцеве печиво, — каже далі жінка. — А ще я принесла тобі радісну новину.

— Що за новину? — недовіжливо перепитує Буркотун.

— У тебе будуть діти!

— Що це ти верзеш? У мене будуть діти?

— Так, двоє.

— Я не хочу. Я хочу жити сам! Чуєш?

— Чую, — відповідає жінка. — Говори, що хочеш. Але нічого не зміниться. Їж перцеве печиво і станеш добрий. Щасливого Різдва!

— Я не хочу бути добрим. І не хочу ніякого Різдва! Нізащо в світі! — репетує Буркотун.

Але жінка вже зникає.

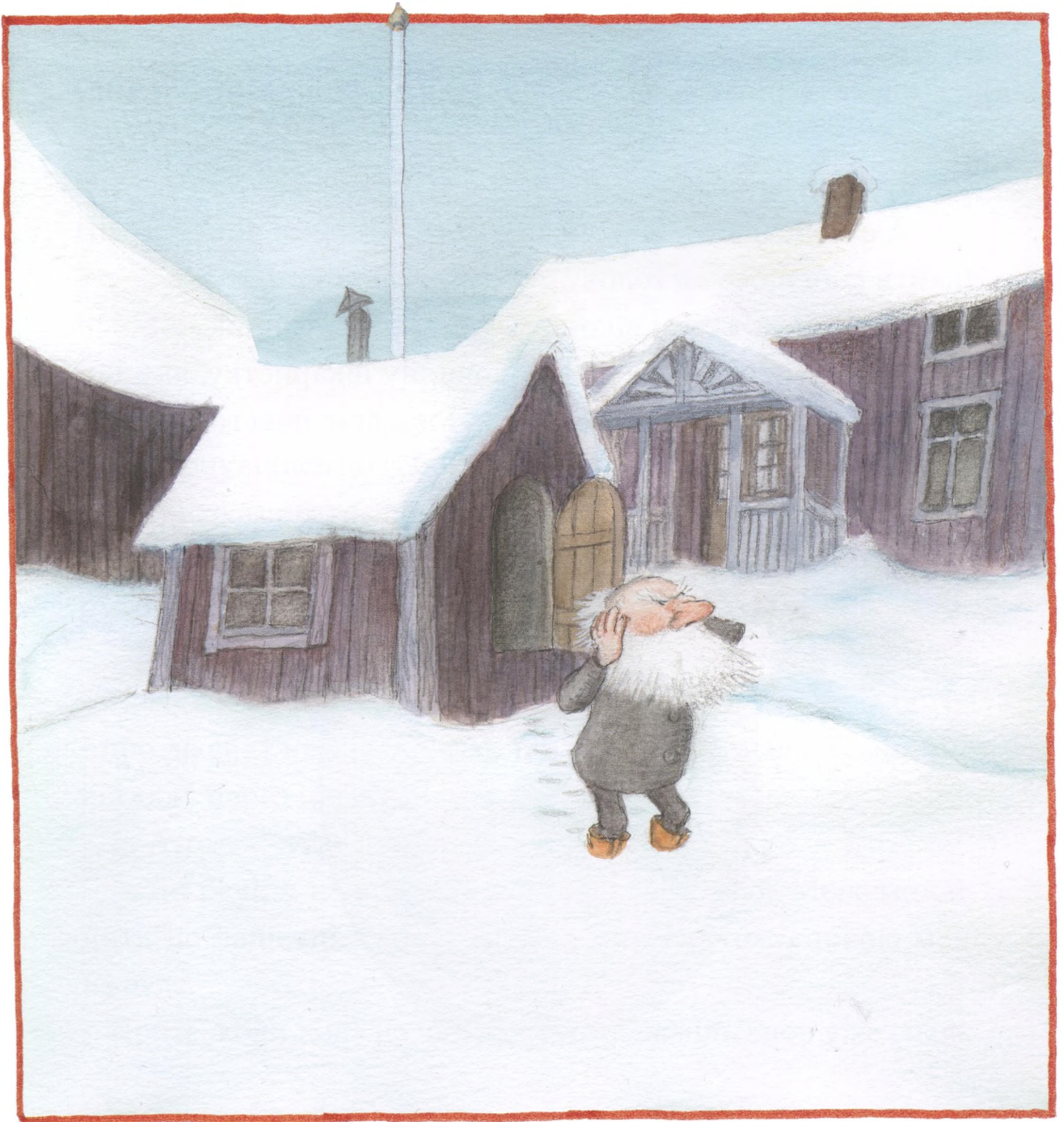

«Який дурний сон!» — думає Буркотун, коли прокидається наступного ранку і згадує жінку з крилами і те, що вона казала.

Однак на ослінчику біля ліжка стоїть чашка кави, блюдечко з булочками і перцевим печивом.

Він випиває каву, хоч вона й холодна. І з'їдає булочки та перцеве печиво. Потім ховає блюдечко під ліжко.

— Це був просто сон, — каже він. — Більше його нема. І невдовзі виходить надвір.

На дахах блищить сніг. Надворі так холодно, що з рота йде пара.

У Буркотуна мерзнуть вуха.

— А в мене навіть немає шапки, — пхить він. — Треба знайти собі щось на голову. А то відморожу вуха.

Він забігає котячим віконцем у великий будинок.

У шафі Буркотун знаходить вовняну шкарпетку, яку там забули: сіру, з червоними краями. І надягає її на голову.

Повернувшись до себе, він будить джмеля. Довелося його довгенько торсати, поки той прокинувся. Буркотун подає йому блюдце, де ще лишилися крихти і кілька крупинок цукру, якими були посипані булочки.

— Ммм, — бурмоче джміль. — Їжа богів!

— Не мели дурниць! Я не хочу нічого чути про богів! І про дітей! І про Різдво! Ти помітив, який у мене смішний вигляд? Через цю шкарпетку на голові!

— Атож, — гуде джміль.

— До речі, я не вірю в ангелів! Хочеш чаю? Можемо випити по чашечці. Однак ти прокинувся, тож спокою мені не буде.

Проте, коли вода на чай закипіла, джміль знов уже спав.

А у великому лісі кипить робота, бо все має бути готове до того часу, як прийде гном.

— Аби тільки до його приходу встигли загуснути цукерки, — каже тітка Інка, наливаючи у формочки ялинову живицю.

— Аби ж, аби ж, — згоджується засапана мама.

Вона не присяде ні на мить.

Дядько Кіна попросив своїх приятельок польових мишок та пана Борсука допомогти прорити ширшу нору. Тож вони риють велику залу, щоб там помістилися всі гості. Усюди повно землі й коріння — просто жах!

А ще вони весь час хочуть їсти.

До того ж вони так пищать, що заважають дідусеві придумувати різдвяну пісню. Він написав усього два рядки:

О, ніч надворі темна, сніги і холоди.

Як добре, пане гноме, що ти прийшов сюди.

Він дуже задоволений отим «О» на початку.

— Ви не можете трохи тихіше? — просить він. — Я творю!

— А ми протираємо зади, — хихочуть кроленята.

А от тато-кролик сидить і дивиться на свій капелюх. Він почистив його спеціальною щіткою так, що той аж блищить. Може, подарувати його гномові? Це був би розкішний подарунок.

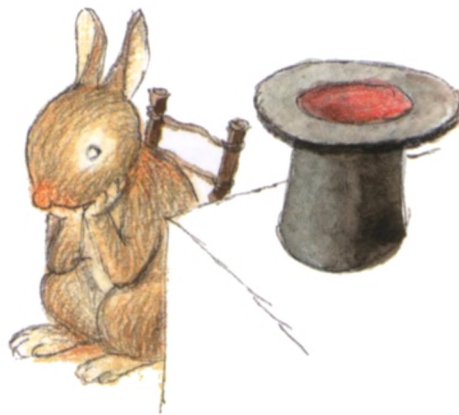
Хоч, може, й занадто розкішний.

Це ж як-не-як найкраще, що в нього є.

— Краще я подарую йому вимпел, — каже він Ніні. — Як ти гадаєш, йому це більше сподобається? Він червоний і розвівається на вітрі.

— Мабуть, що так, — відповідає Ніна.

Тато ставить капелюх на білу серветку, що лежить на шафі. Там його постійне місце. А Ніна сидить, обхопивши голову лапами, й думає: «А я? Що я подарую гномові?»

Дорослі так заклопотані роботою, що спроваджують дітей надвір гуляти самих.

Тож кроленята спускаються з пагорба.

Вони з'їжджають на животі, на спині і на задах. А іноді, міцно тримаючись за лапи, з'їжджають вниз суцільним довгим, закрученим ланцюгом, схожим на гадюку.

А сьогодні всюди сніг. Тож вони починають битву сніжками. Дядько Кіна показує їм, як ліпити сніжки.

— Я цього навчився торік, коли був малий, — каже він.

Спершу вони змагаються, хто кидає далі всіх. Найкраще виходить в Анки, Ніниної старшої сестри.

Потім вони кидають одне в одного.

Усі, крім Ніни. Вона все ще роздумує над тим, що їй подарувати гному, щоб він і справді зрадів. Ніна зітхає, бо їй нічого не спадає на думку.

Тієї самої миті їй у потилицю влучає сніжка.

— Ой! — скрикує Кайн.

— Дякую, — каже Ніна.

— За що ти мені дякуєш?

— За те, що в мене з'явилася одна гарна ідея.

— Яка?

— Не скажу, — відповідає Ніна. — Це таємниця.

Ніна сідає на пеньку за сосною, де її ніхто не бачить. Набирає в лапи жменю снігу. Тоді поволі щось ліпить: ніс, пузо, передні лапи, задні лапи й вуха. І маленький хвостик у формі м'ячика.

Вуха ліпляться найважче. Вони весь час відпадають.

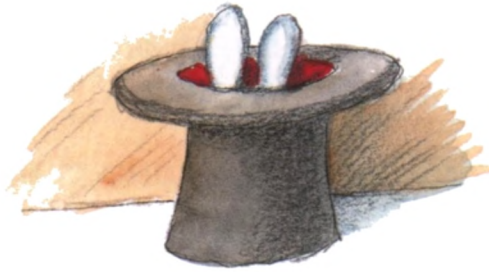
Урешті-решт Ніна впоралася.

Вона вельми задоволена. Вийшов гарненький сніговий кролик.

Мабуть, це найкраще, що вона коли-небудь ліпила. Ніна довго сидить на пеньку, тримаючи в обіймах кролика.

«Уявляю собі, як зрадіє гном», — думає вона.

Коли сутеніє, Ніна заносить в нору снігового кролика, щоб ніхто з нічних звірів його не розтопав. Потім непомітно для всіх стає на стілець і ховає його в татів капелюх.

Завтра вона покладе його в коробку і перев'яже бадиллинкою брусниці.

Але коли Ніна лягає спати, то їй на думку спадає, що до того часу, як прийде гном, ще хтозна-скільки чекати. І ніхто так довго не бачитиме кролика. А їй хочеться його показати.

Їй хочеться, щоб дідусь повертів його на всі боки й сказав:

— Овва! Гляди, а то ще дремене на пагорб.

Вона хоче, щоб усі кроленята їй заздрили. І щоб тато погладив їй вуха і похвалив за те, що вона така кмітлива.

«Я покажу їм його завтра вранці, відразу як прокинуся», — думає вона.

Ніна так радіє, що засинає останньою.

Коли вона прокидається, вже ніхто не спить. «Ой, мій сніговий кролик», — згадує вона, зіскакує з ліжка і кричить:

— Зараз щось побачите! Ви будете здивовані!

— Чим, любонько? — питає мама.

— Подайте татів капелюх!

— Можна тебе спитати, навіщо? — цікавиться тато.

— Просто подайте! — просить Ніна.

Тато підходить до шафи, де на білій серветці лежить його капелюх. Заглянувши в нього, він просто тетеріє.

— Вода, — мовить він незвично похмурым голосом.

— Що ти кажеш? — перепитує тітка Інка.

— Вона налила в капелюх води, — стогне тато.

Потім він обертається до Ніни.

— Як ти могла? Ти ж знаєш, як я ним дорожу!

— То був сніговий кролик, — пхитькає вона. — Кролик для гнома.

— А тепер він розтав. І вода попсувала капелюх, — каже тато зажуреним голосом.

Він так і стоїть з капелюхом у руці. З капелюха досі капає вода.

Ніна виходить надвір, бо хоче побути сама.

Ну ось — дерево до Різдва готове.

Омелюхи навішали на нього грона примерзлих ягід горобини.

Ворони принесли червоних диких яблучок.

Сорока притягнула на ялинку все, що тільки могла знайти у своїх мандрах: клаптики фольги від шоколадок, скляні скельця і пробки від пляшок.

А ще на ялинці було повно пір'їн усіх на світі барв, що їх птахи повисмикували зі свого оперення.

О, яка вона красива!

І як приємно буде танцювати навколо неї і співати пісень!

Але цього не можна робити, поки не прийде гном.

— Щось він і не думає поспішати, — каже дядько Кіна.

— Еге ж, хоч і їжа вже приготована, — додає тітка Інка.

— Хіба ще не можна їсти? — питають польові миші.

— Їстимемо і думатимемо про нього, — додає борсук.

Але тітка Інка не поступається. І мама також.

— Ні, можна тільки їсти кисле яблуко й чекати, — каже вона й надкушує одне з тих кислих диких яблук, що висять на ялинці.

Та веселіше їй не стає.

— Капосний гном! — скрикує мама і тупає лапою. — А ми ще й наготували подарунків.

— А я почистив свій капелюх, хоч його добряче попсувала вода, — каже тато.

— А мені лишилося придумати гарну кінцівку для пісні, — каже дідусь.

Але кроленята не нудьгують. Вони вигадали нову гру. Забігають в нору й кричать:

— Гном іде! Гном іде!

А тоді сміються так, що мало не лягають, коли тато біжить по свій капелюх, а дідусь починає співати:

О, ніч надворі темна, сніги і холоди.

Коли кроленята уп'яте забігають в нору й кричать «Гном іде! Гном іде!», дідусь бурчить:

— Годі вже! Це не смішно.

І тато не біжить по свій капелюх.

Він похмуро зітхає й каже:

— Здається, я вже не вірю в гнома. Може, його й немає.

— Ну, звісно, є, — заперечує мама. — У нас було стільки клопотів! Кому ж дістануться всі ці подарунки?

— А для кого ми співатимемо мою пісню? — питає дідусь.

— Між іншим, на тій табличці, що ми знайшли, написано: «СКОРО ПРИЙДУ». Отже, скоро.

— Та воно то так, — каже тато. — Але, може, те «скоро» не означає, що він прийде сюди. Може, він піде в Смоланд. Або в Сахару. Або ще кудись.

Тато каже це, хоч сам нічого не знає ні про Смоланд, ні про Сахару. Просто чув ці назви від перелітних птахів.

— Я так не думаю, — каже Кайн, який уже навчився вимовляти літеру «с». — Я думаю, що гном прийде в осьостанню мить!

— Ну, авжеж! — каже мама.

Але тато, здається, не впевнений.

— Побачимо, — каже він.

Потім бере згорток із вимпелом, який наготував для гнома. Той вимпел лежав на почесному місці — біля капелюха на шафі. Тепер же тато запихає його в ящик. І кидає похмурий погляд на свій капелюх.

— Я більше не хочу нічого чути про того гнома, — каже тато-кролик.

Ніна й собі дивиться на капелюх. І на свого засмученого тата. Лишенько! Вона зіпсувала той капелюх, татів улюблений!

Та й снігового кролика, її найкращого і єдиного подарунка для гнома, більше немає.

Вона заходжується стрибати. Буває, це допомагає розважитися.

— Який жах! Чого ти веселишся? — бурчить тато. — Хіба не бачиш, яка в мене біда?

Тоді Ніна йде в комору. Бо їй хочеться спокою. І щоб ніхто їй не дорікав.

Вона сідає серед горіхових кексів, ласощів із брусниці та шишок і діжок з чорничним соком. Їй страшенно себе жаль.

Аж тут до неї підкрадається Кайн.

— Граєш у хованки? — питає він.

— Ні, — відповідає Ніна. — Просто хочу побути на самоті. Усе це через мене!

— Аж ніяк не через тебе, — заперечує він. — З'їж один морквяний кекс, і тобі полегшає. Адже їх тут багато.

І Ніна бере. Спершу один кекс, а потім ще один.

— Ну й смакота, — прицмокує вона.

— Бачиш, яке смачне Різдво, — каже Кайн.

І вони сміються.

Ще недавно всі були такі веселі.

Але з кожним днем їх дедалі більше усе дратувало.

— Якщо він невдовзі не прийде, то нехай зовсім не приходить, — каже Нінина сестра Анкі і знову береться бавитися в маму двох мишенят.

Вона запихає їх у гномові сірі рукавиці, адже дідусь сказав, що то спальні мішки.

— Спіть, маленькі, люлі-лю, — наспівує вона.

Тато в глибокій задумі ходить туди-сюди, заклавши лапи за спину.

— Якщо добре подумати, то це таки через гнома на моєму капелюсі з'явилася ця потворна пляма.

— Бо якби ми не дізналися про нього, то Ніна ніколи б не зліпила снігового кролика. І він би ніколи не розтанув. І тоді не було б ніякої плями, — каже він Ніні.
І Ніна тоді наважується.
Їй несила більше слухати про той капелюх.

Вона кладе собі в торбину чверть капустини, пучок моркви і пляшку брусничного соку. Потім скрадається до виходу, думаючи, що ніхто не бачить.

Але вона помиляється.

Кайн бачить, що вона хоче вийти.

— Куди ти? — питає він.

— Цссс! Я йду шукати гнома, — відповідає вона.

— То я з тобою.

— Ні, — заперечує Ніна.

— Так, — наполягає Кайн.

— Ні.

— Так.

— Ні.

— Так.

— Ну, гаразд.

Коли вони виходять надвір, в обличчя їм січе сніговий вітер.

Він шугає між деревами так, що на ялинці брязкотять кришки з-під пляшок, і зриває чимало пір'я.

— Жахлива погода, — мовить Ніна. — Але це добре. Мені казали, що гном живе там, звідки віє снігом.

Це казала сова.

— Тож просто треба йти проти вітру, — каже Ніна.

Йти тяжко. Але ніхто з них на те не нарікає.

— Як красиво й свіжо! — вигукує Кайн.

— Еге ж, погода якраз для прогулянок! — регоче Ніна.

Вони з усіх сил пробираються вперед. Спершу розгонисто стрибають. Потім стрибки стають коротші. А тоді переходять на звичайну ходу. Бо набагато краще видно, якщо іти повільно. Так здається їм обом — і Кайнові, і Ніні.

— Можна ще повернутися назад, — каже Кайн, коли вони вже пройшли доволі далеко.

Ніна обертається. Вітер замів їхні сліди так, що нічого не видно. Вони ніколи не знайдуть дороги додому в таку хуртовину.

— Ні, — каже вона. — Не тепер, це ж наша найбільша пригода. Гей-гоп! Гайда! Скоро ми будемо в гнома.

Запали сутінки, і вони повечеряли тим, що було в торбинках.

— Ти стомилася? — питає Кайн.

— Ні, не дуже.

— І я не дуже.

Кайн та Ніна йдуть далі
просто в темряву.

Буркотун прокидається рано. Як і завжди.

Цілу ніч падав сніг. Але тепер небо прояснилося. І сяють зірки.

У старій повітці він знаходить суху волоть вівса, зв'язує з нього сніп і настромлює на кілок перед вікном собачої будки.

Потім він сідає на стілець, тримаючи на колінах сплячого джмеля, і чекає, коли зійде сонце і прилетять пташки. Маленькі синиці й великі синиці, але найбільше він чекає снігурів. Бо вони дуже красиві — такі червоні, як його шапка, звіяна вітром.

І поки він чекає, на думку йому спадає недавній сон. Той, де була жінка, яка сказала, що в нього будуть діти. І не одна дитина. А двоє.

«Вона помилилася, то шепотів привид у нічній сорочці, — думає Буркотун. — Авжеж! До того ж звідки б у мене взялися діти?»

І саме тієї миті у хвіртку заходять двоє кроленят.

У них такий стомлений вигляд, що, здається, вони ось-ось зваляться в сніг.

— Ми їх не пустимо, — сердито каже Буркотун джмелеві. — Нізащо у світі!

Потім він кладе джмеля в коробочку і відчиняє двері.

— Вам тут нічого робити! — кричить він.

— Що ж, — відповідає Ніна стомленим голосом.

Ніна та Кайн знову плентаються до хвіртки.

— О Господи, куди це ви? — кричить Буркотун. — Ану йдіть сюди!

Підійшовши до дверей, Ніна вдивляється Буркотунові в обличчя.

— Ти гном? — питає вона.

— А тобі що до того? — відповідає він.

— Ми по тебе прийшли, — каже Ніна.

— Я нікуди не піду, — каже гном.

Він таки йде, але до плити. Ставить на неї грітися каструлю води, щоб покупати Ніну та Кайна. Бо вони змерзли так, що цокотять зубами. Потім їх треба нагодувати чимось гарячим.

І вкрити теплими ковдрами.

— Охо-хо, самі клопоти, — бурчить Буркотун, коли йде в будинок по ковдри для кроленят. — Як не джмелі, то діти-приблуди. Як не одне, то друге. І про все я мушу подбати.

У норі в лісі сполошилися, що немає Ніни та Кайна.

Їх не було всеньку ніч.

І ще майже цілий день.

— Що можна робити надворі в таку негоду? — схлипує мама.

— Ніна вічно щось як встругне, — каже Анкі.

— Тільки б їх не зловив лис, — озивається дідусь.

— Не кажіть дурниць, — каже тітка Інка. — Мабуть, вони подалися зводити хатинку з гілля, та й заблукали.

Тато сидить із капелюхом на колінах і плаче так, що сльози капають на підкладку і лишають нові негарні плями.

— А що як я забагато балакав про капелюх? — питає він. — Мабуть, Ніна засмутилася, коли я дорікнув їй за снігового кролика, якого вона в нього посадила.

— Авжеж, засмутилася, — каже мама. — Прибери цього бісового капелюха з-перед очей.

Тато запихає капелюха в шафу.

Потім він кладе лапу дідусеві на плече.

— Мені їх так бракує, — зітхає він. — Може, ви придумаєте, що нам робити?

— Спробую щось придумати, — відповідає дідусь.

Він прикладає лапу до носа й замислюється, а тоді каже:

— Якщо дуже про когось думати — чи то про кролика, чи про когось іншого, то він може відчути, що про нього думають.

— Тож коли ми сядемо колом, візьмемося за лапи й будемо думати про Ніну та Кайна, то вони, напевно, відчують наші думки і повернуться додому.

Усім сподобалася ця пропозиція.

Вони беруться за руки — кролики, борсук, їжак, білочка, миші, ну, крім мишенят, які сплять у своїх спальних мішках — і заходжуються думати про Ніну та Кайна.

Усі згадують, які вони були кумедні. Як заплутувалися влітку у траві. І які крихітні були немовлятами.

Час од часу хтось із них вибігає надвір і дивиться, чи вони не йдуть.

Але щоразу повертається в нору й хитає головою.

— Уже сутеніє, — каже тато.

Потім одне найнеслухняніше кроленя вибігає надвір, щоб разочок перекинутися перекидом і попісяти.

За мить воно заглядає в нору й кричить:

— Гном! Він уже тут!

— Годі плести дурниці, — суворо каже тато.

Але то справді він! Гном! У шкарпетці на голові. І з ним кроленята. А ще — джміль у сірниковій коробочці.

Вони їдуть на санчатах, які Буркотун знайшов у столярні. Їх тягне лис, що з нагоди Святвечора пообіцяв гарно поводитися і нікого не з'їсти. Буркотун прикріпив на санчата ліхтар і мосяжнові дзвоники, які весь час дзеленчать.

Адже гномові не годиться їхати на санчатах абияк.

— Веселого Різдва! Я привіз ваших дітей! — гукає він.

— А ми привезли гнома! — гукають Ніна та Кайн.

Вони зістрибують із санчат просто мамі й татові в обійми. А кроленята й миші обступають гнома і без кінця-краю обіймають його.

— Ви мене задушите! — сичить він, але доволі доброзичливо.

— На Різдво годиться без кінця-краю обійматися, — кажуть вони.

Потім тато-кролик, попри все, іде надіти на голову капелюх, щоб можна було зняти його й поклонитися.

— Ласкаво просимо, любий гноме, — каже він. — І дякуємо, що ти привіз сюди наших дітей.

Буркотун стягає зі своєї голови шкарпетку й собі кланяється.
— Я не хотів, щоб вони жили в мене, — каже він.
Потім дідусь співає свою пісню. Він співає її двічі поспіль,
бо вона дуже коротка:

*О, ніч надворі темна, сніги і холоди.
Як добре, пане гноме, що ти прийшов сюди!
Тепер усі до столу ми сядемо гуртом
і тішитися будемо ми лісовим Різдром.*

Тоді вони танцюють навколо ялинки. А потім заходять
в нору і їдять горіхові пироги, пюре з коріння, варені шишки,
чорничне печиво і листяні битки, поки не лишається нічого.

Врешті надходить черга подарунків.

Гном отримує багато всякої всячини. Та найбільше радіє,
коли йому вручають червоний вимпел — його улюблену
гномську шапку.

— Красенько дякую, — каже він. — Я без неї, як без рук!
І вона якраз на мене. Це моє найкраще Різдво за сто років.

— Наше теж, — каже Ніна. — А можна тебе щось запитати?

— Можна, тільки коротко, щоб мені не довелося довго відповідати.

— А чого святкують Різдво?

— Через те, що на світ з'явилося дитя, — відповідає гном.

— Тоді в нас подвійне свято, — каже тато. — Бо в нас з'явилося двоє дітей!

Потім він дивиться на Ніну та Кайна.

— Щасливого Різдва! — вигукує тато, підкидаючи капелюх до неба.

Тут прокидається джміль і летить за ним угору.

Коли в усіх стала паморочитися голова від танців, щастя та їжі, вони лягають спати, а Буркотун тишком-нишком виходить з нори. Він нагрібає велику гору снігу і гарненько її утрамбовує. У місячному світлі та гора скидається на півмісяць, що дивиться із землі в небо.

Гном приносить відро води і поливає ним снігову гору.

До ранку на тріскучому морозі вона береться кригою. Він прорубує в неї вхід і викидає надвір зайвий сніг так, щоб лишити тільки велетенське крижане склепіння.

Потім Буркотун усюди запалює свічки.

Коли в нього все готове, він іде будити решту.

— Вставайте! — кричить він. — Починається заутреня!

— Заутреня? Що це таке? — питає Ніна.

— Найурочистіша мить, — пояснює Буркотун. — Треба спокійно сидіти в особливій будівлі. Не танцювати. Не їсти. Не обійматися без кінця-краю. Просто сидіти і тішитися, що на світі є діти. Добре було б мовчати. Можна хіба що співати. Покваптеся і візьміть з собою те, на чому будете сидіти.

Усі беруть з собою стільці, ослінчики, подушки з трави та моху і йдуть до гномової крижаної будівлі.

— Ой! — вигукують вони.

А потім:

— Леле!

І знов:

— Дивовижно!

Бо нічого красивішого ніхто з них не бачив.

Крізь склепіння сяють зірки. А свічки сяють долі. Вони сидять усередині і тішаються тим, що на світі є діти.

Співають чорні дрозди. І вільшанки. І гуде джміль. А всі решта сидять тихо. Так вони сидять і радіють доти, доки сходить сонце і все крижане склепіння стає червоне.

Тоді Буркотун підводиться й скрадається до виходу.

— Ти повернешся наступного року? — питає Ніна.

— Можливо, — відповідає гном. А потім додає: — А може, й ні.

Бо тієї миті він згадує про те, що він не хто-небудь, а Буркотун.

УДК 821.113.6-3
С 77

Літературно-художнє видання

Ульф Старк і Ева Еріксон Різдво у лісі

Для дошкільного і молодшого шкільного віку

Переклад зі шведської Галини Кирпи

Головний редактор Мар'яна Савка

Літературний редактор Наталка Малетич

Художній редактор Назар Гайдучик

Макетування Андрій Бочко

Коректор Анастасія Єфремова

Jul i Stora Skogen

Text © Ulf Stark

Illustrations © Eva Eriksson

First published by Rabén & Sjögren, Sweden, in 2012

Published by agreement with Rabén & Sjögren Agency.

Підписано до друку 10.09.2019. Формат 70×108/8.

Гарнітура «Minion Pro». Друк офсетний.

Умовн. друк. арк. 18,20.

Наклад 4000 прим. Зам. № 9-09-1305.

Книжку видано за підтримки
Посольства Швеції в Україні.

This translation has been published with the
financial support of The Swedish Arts Council
Книжку видано за підтримки Шведської
ради з питань культури KULTURRÅDET

**SWEDISH
ARTSCOUNCIL**

© Ульф Старк, текст, 2012

© Ева Еріксон, ілюстрації, 2012

© Галина Кирпа, переклад, 2018

© Видавництво Старого Лева, українське видання, 2018

ISBN 978-617-679-608-4

Усі права застережено.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК № 4708 від 09.04.2014 р.

Адреса для листування:
а/с 879, м. Львів, 79008

Львівський офіс:
вул. Старознесенська, 24-26

Книжки «Видавництва Старого Лева»
Ви можете замовити на сайті starlev.com.ua
☎ 0(800) 501 508 ✉ spilnota@starlev.com.ua

Партнер видавництва

Віддруковано ПРАТ «Харківська книжкова фабрика «Глобус»
вул. Різдвяна, 11, м. Харків, 61052
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011
www.globus-book.com

скач Ergo80

